

ge af hendes tusindaarige Afhængighed, snevre Livsomraade og hele ufri Stilling i Fortiden som Mandens Ejendom, men den egentlige Aarsag dertil er hendes mindre fuldkomne Hjerneorgan og deraf følgende aandelige Underlegenhed. Forf. mener at finde Beviserne for denne Anskuelse i Biologernes Undersøgelser og i Historien, baade Samfundslivets og Kunstens. I et klart, videnskabelig skolet Sprog og med en tiltalende Stræben efter at bøje sig under Sandheden, hvor bitter den end maatte være, naar Forf. det Resultat, at Kvinden altsaa sandsynligvis er en underlegen Mennesketype og vilde være lykkeligst, dersom hun resignerende kunde erkende denne Sandhed og ikke vilde stræbe ud over sin naturlige Begrænsning.

Det er givet, at man i en kort Anmeldelse ikke kan komme ind paa vidtgaaende Undersøgelser som disse. Kun maa man have Lov til at hævde, — hvad ogsaa store Forskere har indrømmet — at Naturvidenskaben ikke kan have Krav paa at være øverste Dommer i Spørgsmaal, der angaar Sjæle- og Bevidsthedslivet. De sindrigste Systemer, som f. Eks. Weismanns meget kunstige Theori er om Livets og Arvelighedens Love, er dog ikke andet end Gissninger, Hypoteser, som Livet ofte modbeviser og senere selv fejer bort. Der er gemt megen Ensidighed i alle disse Mandstanker om Kvinder, og indre Modsigelser møder man ofte paa dette Felt. Dersom f. Eks. Kvindens Aandsevner var indsnevrede paa Grund af en lavere Hjerneorganisation, maatte det jo være hende fysisk umuligt nogensinde at vise Genialitet. Men dette sker dog undertiden, som man ved. Der har engang levet en Sappho, den Vise, Digteren, som skabte det sapphiske Versemaal, senere benyttet af Horats. Der har eksisteret en Hypatia, Filosofen, Matematikeren, som opfandt astronomiske Instrumenter og skal have forfattet det første Værk om Algebra. Fra ældgamle Tider lever Mindet om fremragende Kvinder, saaledes nævnes en Prinsesse Aganike blandt de store ægyptiske Astronomer. En Kvinde, Kallichoe, skal have opfundet Tegning, og Vævekunstens Opfindelse tilskrives en Kvinde allerede 3½ Aartusinde f. Kr. Fra senere Tider hører vi bl. a. om Mdm. Lepante, som 1764 beregnede en Solformørkelse. Amerikanerinden Mary Kies opfandt en Vævemaskine, Mrs. Montgomery

nye Lokomotivhjul, og Mary Walton byggede Jernbaner med Elevatorer. Vi mindes Dronning Margrete, George Sand, Rosa Bonheim og Sonja Kowalewski, — vi tænker paa Marie Curie og Selma Lagerlöf, som heldigvis endnu lever iblandt os. Ogsaa andre Navne dukker frem som Stjerner af Tidernes Taage, men det vilde føre for vidt her at nævne flere.

Dog i Kvindens egen Frigørelseskamp har vi det bedste Vidnesbyrd om, at ogsaa hendes Tanke kan skabe nye Samfundsformer. Forf. af »Lod og Del« mener ganske vist, at ogsaa denne Sag væsentlig er ført frem af Mænd, særligt jo af Stuart Mill, — ja, vi indrømmer vist alle, at vi er i en stor Taknemlighedsgæld til denne ædle Mand. En Mand maatte være Sagens Talsmand, — Kvinder blev i de Tider simpelthen ikke hørt. Man forstod ogsaa den Gang at tie ihjel. Stuart Mill har selv i sin Bog om Kvinders Kaar fortalt, hvorledes hans Hustru gød Ild i hans Sjæl, og hvor meget han skylder hende. Men den stærke, stille Strøm, som har baaret hele vor store Bevægelse frem, er dog alligevel de tusinde stræbende, kæmpende Tanker i Kvinders Sind. Taalmodigt har de brudt sig Vej, — et Skridt tilbage for hvert to frem, men altid dog fremad. Tænk saa paa, i hvilken Ufrihed Kvinder i lange Tidsperioder har været bundne, udelukkede fra Udvikling, altid betragtede som andres Ejendom, uden Ret til at raade over Penge, kunigestillede med Mænd for Loven, naar det gjaldt Straf, — og ikke engang det, for i alt vedrørende Sædeligheden straffedes jo Kvinder mange Gange haardere end Mænd. Tænk endvidere paa, hvordan Ufrihed kuer og stækker alle Evner, — og man maa vist indrømme, at Kampen, her er ført for indre og ydre Frigørelse, vidner om en Selvhævdelse, en Kraft i Kvinders Sind, som vi nok har Lov at pege paa ligeoverfor de gentagne Paastande om vor aandelige Uformuenhed. Fra Historiens Blade hentes Beviserne for vor Underlegenhed, — nu vel, Kvindefrigørelsen er ogsaa et Stykke Historie, og den taler et andet Sprog. Her er det Kvinden, som har »gennemtrængt Tilværelsen med sin Tanke«, — hvad Forf. i sin Bog hævder som en Ene ret for Manden.

Forf. er dog for klog til at følge sin Udvikling ud i dens yderste Konsekvenser. Hun føler varmt for sit Køn, ved ogsaa altfor vel, hvordan Skoen har trykket, og hvor umuligt

det er at snøre Foden ind i den paa ny. Men naar hun ser den egentlige Kvindesag i en religiøs Selvhævdelse overfor Manden, vil man vanskeligt her i Landet kunde følge hende. En Konflikt paa dette Punkt eksisterer vistnok ikke her, — for os er det en Selvfølge, at vi i dette højeste personlige Forhold ikke betragter Manden som vor Midler, hvad han vistnok heller aldrig har fundet paa at kræve. Den offentlige Mening binder ikke her i Danmark Kvinderne med noget særligt Baand i religiøs Henseende. Muligvis kan der paa dette Punkt være forskellige Opfattelser selv mellem beslægtede Folkeslag som det norske og danske.

Trods al Meningsafvigelse er det en Glæde at følge Forf. gennem de fine og tankeklare Betragtninger, hvormed han slutter sin Bog. Og naar hun beder Kvinderne løfte deres Kald, Hjem og Børn, med op i den nye Tid, da er det jo netop det, alle gode Kvinder vil. Maaske vil den Energi, som i vore bedste Aar ofres vore Børn, sinke os i andre Retninger. Det faar saa være, — Børnene er det vigtigste. Men ogsaa for deres Skyld maa vi stræbe at hævde og udfolde os. Kvindesagen er jo ikke i første Række et Magtspørgsmaal men en nødvendig Kamp for fri Udvikling af vore bundne Kræfter gennem alle Hindringer. »Den Udvikling man ikke kæmper for, faar man selvfølgelig ikke«, og »Hindringer er til for at overvindes«, siger Forf., og med disse kække Ord kan vi fuldtud samstemme. Saaledes mødes vi Kvinder altid i det væsentlige, selv om vi i de forskellige Lande maa følge hver sine særlige Veje. C. M.

Kvinden og det offentlige Liv.

—o—

Der er mange, som det i vore Dage volder Vanskeligheder at blive fortrolig med den Tanke, at Kvinden virkelig skal have med det offentlige Liv at gøre. Nej, siger man, Kvindens Plads er i Hjemmet, det offentlige Liv er Mandens Gerning, lad ham passe den. Er nu dette rigtigt?

Kunde den Mulighed ikke være, at Uret er bleven saa gammel, at man vænner sig til den og tror, at alt er, som det skal være?

Kunde det ikke lønne sig, rigtig for Alvor at undersøge den Sag? Man spørger da: hvor skal vi saa gaa hen?